NORAKSTS

Lieta Nr.A43003911
SKA-454/2012

SPRIEDUMS

Rīgā 2012.gada 7.decembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore L.Slica
senatore V.Krūmiņa
senatore D.Mita

piedaloties atbildētājas Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas pārstāvjiem *A.M.* un *A.D.* un

trešās personas SIA „*/Nosaukums/*" pārstāvim *Ē.F.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz biedrības „*/Nosaukums/*" pieteikumu par to ūdensapgādes un kanalizācijas tarifu pārskatīšanu, kas noteikti ar Rīgas rajona pašvaldību sabiedrisko pakalpojumu regulatora 2009.gada 1.jūnija lēmumu Nr.1.2.1/09-08, sakarā ar biedrības „*/Nosaukums/*" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 31.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas rajona pašvaldību sabiedrisko pakalpojumu regulators ar 2009.gada 1.jūnija lēmumu Nr.1.2.1/09-08 (turpmāk – 2009.gada 1.jūnija lēmums) apstiprināja ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu tarifus */ciems/*.

Biedrība „*/Nosaukums/*” (turpmāk – pieteicēja), kuras mērķis ir pārstāvēt tās biedru – */ciems/* iedzīvotāju – intereses jautājumos, kas saistīti ar biedru dzīvojamo māju apsaimniekošanu, 2009.gada decembrī saņēma sabiedrisko pakalpojumu sniedzējas SIA „*/Nosaukums/*” (turpmāk – trešā persona) tarifu aprēķinus, no kuriem secināja, ka tarifu aprēķinā iekļauti ārējās kanalizācijas un ūdensvadu, kuri pieder ciema iedzīvotājiem, amortizācijas atskaitījumi.

Uzskatot, ka minētie amortizācijas atskaitījumi tarifos iekļauti nepamatoti, pieteicēja savu biedru aizstāvībai 2010.gada 31.janvārī vērsās Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā (turpmāk – Komisija) ar lūgumu pārskatīt tarifus. Komisija ar 2010.gada 23.februāra vēstuli atbildēja, ka nevērtēs tarifu pamatotību, jo tie nav apstrīdēti likumā noteiktajā termiņā. Vienlaikus Komisija norādīja, ka iegūs papildu informāciju un, ja izrādīsies, ka kopš tarifu apstiprināšanas ir mainījušies tos ietekmējošie faktori, pieprasīs trešajai personai sagatavot jaunu tarifu projektu.

Nebūdama apmierināta ar atbildi, pieteicēja 2010.gada 30.jūnijā atkārtoti vērsās Komisijā ar prasību pārskatīt tarifus. Komisija ar 2010.gada 8.jūlija vēstuli informēja pieteicēju, ka ir konstatējusi, ka nav mainījušies tarifus ietekmējošie faktori, tāpēc Komisijai nav pamata pārskatīt apstiprinātos tarifus.

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā apgabaltiesā ar pieteikumu par tarifu pārskatīšanu.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2012.gada 31.janvāra spriedumu noraidīja pieteikumu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja vērsusies ar iesniegumu Komisijā, lai mainītu vai atrisinātu konkrētu savas subjektīvās tiesības skarošu jautājumu, proti, lai tiktu pārskatīti tarifi, kuri ir saistoši arī pieteicējai. Ievērojot minēto, nevar uzskatīt, ka iesniegumi iesniegti Iesniegumu likuma izpratnē un tādā veidā tie būtu arī izskatāmi.

Nosakot to, vai pieteicējai kā sabiedrisko pakalpojumu lietotājai ir subjektīvās publiskās tiesības likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 20.panta kārtībā prasīt pārskatīt tarifus, ir ņemams vērā, kas ir šī procesa gala rezultāts. Gadījumā, ja ir pamats tarifu pārskatīšanai, šāda procesa rezultātā var mainīties tarifs, kas ir saistošs ne tikai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam, bet arī lietotājiem. Ja lietotājiem ir tiesības apšaubīt administratīvo aktu par tarifu apstiprināšanu, tad lietotājiem ir arī tiesības prasīt, lai tiktu ierosināta šo tarifu pārskatīšana, ja lietotāju rīcībā ir informācija, kas ir pamats šādai pārskatīšanai. Savukārt tālākais process pēc šāda iesnieguma saņemšanas jau ir atkarīgs no tā, vai tiešām ir pamats

pārskatīt tarifus. Taču, ja sabiedrisko pakalpojumu lietotāju iesniegums nav pamatots, tas nav pamats atzīt, ka viņiem vispār nav tiesību šādu iesniegumu iesniegt, bet gan ir pamats šādu iesniegumu noraidīt.

Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 20.pantā paredzētā Komisijas rīcības brīvība pieņemt lēmumu par tarifu pārskatīšanu neatņem sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem tiesības prasīt tarifu pārskatīšanu. Iestāde šo rīcības brīvību izmanto, izlemjot, vai ierosināt tarifu pārskatīšanu.

Ievērojot minēto, nav pamata izbeigt tiesvedību lietā.

[3.2] Komisija nav pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 61. un 62.panta pārkāpumu. Pieteicēja jebkurā brīdī varēja pēc savas iniciatīvas vērsties iestādē un sniegt papildu paskaidrojumus. Nekas neliecina par to, ka gadījumā, ja pieteicēja būtu vērsusies iestādē, tai būtu atteikta iespēja iepazīties ar lietas materiāliem.

Turklāt tarifu pārskatīšana un citu tarifu noteikšana, kas ir pieteicējas mērķis, nav atkarīga no sabiedrisko pakalpojumu lietotāju viedokļa, bet gan no objektīviem apstākļiem un ekonomiskiem apsvērumiem, kurus pārbauda Komisija.

[3.3] Lietā ir strīds par to, vai Komisija pamatoti nav ierosinājusi iepriekš apstiprināto tarifu pārskatīšanu.

Kā tas izriet no likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 20.panta, tarifu pārskatīšana ir iespējama, ja ir mainījušies tarifus ietekmējošie faktori, t.i., šādi apstākļi lēmuma par tarifu noteikšanu pieņemšanas laikā nav pastāvējuši. Taču pieteicēja piedāvā pārbaudīt tādus faktus, kas jau ir pārbaudīti 2009.gada 1.jūnija lēmuma pieņemšanas brīdī. Faktiski pieteicēja lūdz pārbaudīt 2009.gada 1.jūnija lēmuma tiesiskumu jau pēc tā kļūšanas par neapstrīdamu. Taču likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 20.pants šādiem mērķiem nav paredzēts. Ja tiktu pieļauts, ka arī vēlāk varētu tikt pārskatīts lēmuma, ar kuru apstiprināts tarifs, tiesiskums, tas grautu tiesisko stabilitāti, jo ļautu neievērot procesuālos termiņus administratīvā akta apstrīdēšanai vai pārsūdzēšanai.

Ievērojot minēto, Komisijai nebija tiesību tikai uz pieteicējas norādīto apstākļu pamata ierosināt tarifu pārskatīšanu.

[4] Pieteicēja iesniedza kasācijas sūdzību, norādot tālāk minētos argumentus.

[4.1] Apgabaltiesa nepamatoti sašaurinājusi likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 20.pantā minēto jēdzienu „tarifu ietekmējošo faktoru maiņa". Tarifus ietekmējošie faktori ir mainījušies ne tikai gadījumā, ja tiek konstatēti apstākļi, kas nav pastāvējuši tarifu noteikšanas laikā, bet arī gadījumā, ja tiek konstatēti būtiski jaunatklāti

apstākļi. Šajā gadījumā jāpiemēro Administratīvā procesa likuma 353.pants par jaunatklātiem apstākļiem.

[4.2] Apgabaltiesa nepamatoti nav piemērojusi likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 1.pantu. No minētās normas izriet, ka jautājumi par tarifu ekonomisko pamatojumu ir primāri un Komisijai ir pienākums objektīvi un vispusīgi izvērtēt tarifu pamatotību uz sabiedrisko pakalpojumu lietotāju iesnieguma pamata.

[4.3] Apgabaltiesa nepamatoti nav konstatējusi, ka ir pārkāptas Administratīvā procesa likuma 61. un 62.pantā noteiktās pieteicējas tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un tikt uzklausītai. Šie procesuālie pārkāpumi ir būtiski.

[5] Komisija rakstveida paskaidrojumos lūgusi atstāt spriedumu negrozītu.

[6] Tiesas sēdē Komisijas pārstāvji kasācijas sūdzību neatzina. Trešās personas pārstāvis norādīja, ka kasācijas sūdzība ir nepamatota.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 31.panta otrā daļa noteic, ka par pieteicēju administratīvajā tiesā var būt tikai tāda privātpersona, kuras tiesības vai tiesiskās intereses ir aizskartas. Likumā ar jēdzienu „tiesības vai tiesiskās intereses" saprotamas subjektīvās tiesības. Subjektīvās tiesības ir tiesību subjektam ar tiesību normu, publisko tiesību līgumu, uzziņu par savām tiesībām vai iepriekš izdotu administratīvo aktu piešķirta tiesību vara prasīt no cita noteiktu darbību, atturēšanos no tās vai pienākuma izpildi (*sk. Senāta 2011.gada 16.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-699/2011 5.punktu*).

Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 11.panta ceturtā daļa noteic, ka regulatora administratīvo aktu, kas izdots saskaņā ar šo likumu, vai regulatora faktisko rīcību var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā. Nav šaubu, ka sabiedrisko pakalpojumu lietotājam kā administratīvā akta adresātam ir tiesības pārsūdzēt regulatora izdotu administratīvo aktu, ar kuru apstiprināts tarifs. Apgabaltiesa spriedumā atzinusi, ka no minētajām sabiedrisko pakalpojumu lietotāja tiesībām izriet arī tiesības prasīt, lai tiktu ierosināta tarifu pārskatīšana.

Apgabaltiesas secinājums ir nepamatots, jo no likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 11.panta ceturtās daļas neizriet sabiedrisko pakalpojumu lietotāja tiesības prasīt tarifu pārskatīšanu. Līdz ar to vispirms ir jānoskaidro, vai šādas tiesības sabiedrisko

pakalpojumu lietotājam paredzētas citās tiesību normās, proti, vai pieteicējai ir subjektīvās tiesības iesniegt pieteikumu ar šādu prasījumu.

[8] Saskaņā ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 19.panta pirmo daļu sabiedrisko pakalpojumu tarifus regulējamās nozarēs sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji aprēķina saskaņā ar noteikto tarifu aprēķināšanas metodiku un pēc savas iniciatīvas vai regulatora pieprasījuma iesniedz regulatoram aprēķināto tarifu projektus kopā ar tarifu aprēķina projektā minēto tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu.

Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 20.pants (*redakcijā, kas bija spēkā laikā, kad pieteicēja vērsās Komisijā*) noteic, ka tarifi nosakāmi tādā apmērā, lai lietotāju izdarītie tarifu maksājumi segtu sabiedrisko pakalpojumu izmaksas un nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu rentabilitāti atbilstoši licences nosacījumiem tās termiņā, ja nozares speciālie likumi neparedz citus tarifu noteikšanas principus. Ja mainās tarifus ietekmējošie faktori, regulators var ierosināt tarifu pārskatīšanu.

Šobrīd 20.panta otrais teikums paredz, ka, ja mainās tarifus ietekmējošie faktori, piemēram, rentabilitāte, regulators var ierosināt tarifu pārskatīšanu un pieprasīt, lai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs noteiktā termiņā iesniedz aprēķināto tarifu projektu kopā ar tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu.

Pareizs ir apgabaltiesas secinājums, ka likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 20.pants nav paredzēts, lai pārbaudītu lēmuma, ar kuru apstiprināti tarifi, tiesiskumu jau pēc tā kļūšanas par neapstrīdamu.

No minētajām tiesību normām izriet, ka jauns tarifu projekts regulatoram apstiprināšanai tiek iesniegts pēc sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja iniciatīvas vai regulatora pieprasījuma. Atbilstoši 20.pantam regulatoram ir tiesības ierosināt spēkā esošo tarifu pārskatīšanu, ja mainās tarifus ietekmējošie faktori. Kā pareizi norādījusi apgabaltiesa, tā ir regulatora rīcības brīvība.

Komisija paskaidrojumos apgabaltiesai ir norādījusi, ka gadījumā, ja Komisija konstatē pamatu tarifu pārskatīšanai, Komisija izdod administratīvo aktu, kura adresāts ir sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs, uzdodot tam iesniegt aprēķināto tarifu projektu. Sabiedrisko pakalpojumu lietotāji nevar būt minētā administratīvā akta adresāti. Pēc tam process turpinās, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam aprēķinot un iesniedzot tarifu projektu saskaņā ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 19.panta pirmo daļu. Komisijai saskaņā ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 19.panta septīto daļu ir tiesības izvērtēto tarifu projektu apstiprināt vai noraidīt.

[9] No iepriekšējā punktā minētā secināms, ka likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 20.pantā nav paredzētas sabiedrisko pakalpojumu lietotāja tiesības ierosināt tarifu pārskatīšanu vai prasīt šādu rīcību no regulatora. Šī tiesību norma, atšķirībā no vispārējā gadījuma, kad sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs nāk ar ierosinājumu par tarifu apstiprināšanu, paredz regulatora tiesības pēc savas iniciatīvas ierosināt sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam pārskatīt tarifus. Tas ir viens no mehānismiem, kā nodrošināt likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" mērķi nodrošināt iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru tarifi atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām.

Senāta ieskatā, sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem ir tiesības Iesniegumu likuma kārtībā vērsties Komisijā ar iesniegumu, norādot uz iespējamiem apstākļiem, kas liecina par tarifus ietekmējošo faktoru maiņu, un saņemt atbildi no iestādes, kā tas ir noticis arī konkrētajā gadījumā. Taču tiesības vērsties ar iesniegumu iestādē nenozīmē tiesības sagaidīt no iestādes tieši tādu atbildi vai rīcību, kādu vēlas pieteicēja, proti, lai Komisija ierosinātu tarifu pārskatīšanu.

[10] Tā kā pieteicēja ir vērsusies tiesā nevis, lai pārsūdzētu iestādes faktisko rīcību, sniedzot atbildi uz tās iesniegumiem, bet ar mērķi panākt spēkā esošo tarifu pārskatīšanu, apgabaltiesa nepamatoti atzinusi, ka pieteicējai ir subjektīvās tiesības iesniegt šādu pieteikumu. Apgabaltiesai bija jāizbeidz tiesvedība lietā, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282.panta 2.punktu, jo pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu.

Ņemot vērā to, ka apgabaltiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 282.panta noteikumus, apgabaltiesas spriedums ir atceļams un tiesvedība lietā izbeidzama.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 3.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 31.janvāra spriedumu un izbeigt tiesvedību lietā.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore *(paraksts)* L.Slica

Senatore *(paraksts)* V.Krūmiņa

Senatore *(paraksts)* D.Mita

NORAKSTS PAREIZS

Senatore L.Slica

Rīgā 2012.gada 7.decembrī